

SXEDIO.GJ4

27.7.1954: Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΠΑΠΑΓΟΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΟΤΙ ΘΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙ ΟΡΙΣΤΙΚ'Σ ΣΤΙΣ **22** ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΩΣ ΕΘΝΙΚΗ ΑΞΙΩΣΗ

Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Αλέξανδρος Παπάγος συνέχισε τη διεθνή κινητοποίηση για το Κυπριακό και όταν πια ήταν βέβαιος ότι η Αγγλία δεν θα δεχόταν διμερείς συνομιλίες με κανένα τρόπο, προχώρησε στις αποφάσεις του και στις **16** Ιουνίου **1954** ανακοίνωσε πια τελεσίδικα στον αντιπρόσωπο της Εθναρχίας στην Αθήνα Ρωσσίδη ότι θα έθετε το Κυπριακό στον ΟΗΕ ως εθνική αξίωση.

Μιλώντας στους δημοσιογράφους μετά από συνάντηση του με τον Παπάγο στις **16** Ιουνίου ο Ρωσσίδης είπε ότι τόσο ο Παπάγος όσο και ο Στεφάνος Στεφανόπουλος, υπουργός εξωτερικών, με τον οποίο είχε συναντηθεί την προηγούμενη, τον διαβεβαίωσαν ότι η προσφυγή στον ΟΗΕ για την Κύπρο "θα γίνη επί τη βάσει της εθνικής αξιώσεως και της αρχής της αυτοδιαθέσεως των λαών, ουχί δε προς διεξαγωγήν διμερών ελληνοαγγλικών συνομιλιών, ως είχαν αναγράψει εφημερίδες της αντιπολιτεύσεως".

Σαν συνέχεια της δήλωσης αυτής του Παπάγου στο Ρωσσίδη ήλθε και μια δήλωση με το ίδιο πνεύμα του νέου αντιπροσώπου της Ελλάδας στον ΟΗΕ Εανθόπουλου Παλαμά στις **25** Ιουνίου.

Ο Παλαμάς που είχε αντικαταστήσει τον Αλέξη Κύρου, επιδίδοντας τα διαπιστευτήρια του στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Νταγκ Χάμμασκελντ, αναφέρθηκε και στο κυπριακό και είπε ότι η Ελλάδα θα έφερνε το Κυπριακό στη διεθνή αμφικτυονία.

Αφού αναφέρθηκε στην ελληνική αξίωση για την Κύπρο, σύμφωνα με το Ελληνικό Ιδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) ο Παλαμάς πρόσθεσε:

" Ο Ελληνικός λαός ζητεί δικαιοσύνην και ελευθερίαν διά τους κυπρίους συμπατριώτας του. Και

την ελευθερίαν και την δικαιοσύνην αυτήν θα ζητήση από τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών. Και στρεφομένη προς αυτόν η Ελλάς και ουχί μετερχομένη βίαν, είναι βεβαία ότι θα δικαιωθή".

Ο Παλαμάς άρχισε αμέσως επαφές στον ΟΗΕ και μεταξύ των πρώτων που συνάντησε ήταν οι αντιπρόσωποι των ΗΠΑ και της Αγγλίας Κάμποτ Λοτζ και Ντίξον.

Η συνάντηση του Παλαμά με το Λοτζ ήταν συνέχεια εκείνης που είχε ο Έλληνας πρεσβευτής Πολίτης με τον υφυπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ σε μια προσπάθεια να διαπιστώσει τη στάση που θα τηρούσαν στην ελληνική προσφυγή.

Ενώ στην Αθήνα ο Παπάγος συνέχιζε την προετοιμασία του για προσφυγή στον ΟΗΕ, η Αγγλία είχε τα δικά της προβλήματα, μετέφερε το αρχηγείο της Μέσης Αναστολής στην Κύπρο και ενίσχυσε τις δυνάμεις της εκεί, ενώ στο εσωτερικό έπαιρνε πιο αυστηρά μέτρα. Γι' αυτό σαν το κυπριακό ηγέρθη και πάλι στη Βουλή των Κοινοτήτων από τον εργατικό βουλευτή Ε.Λ. Μαλλάλιε, ο υφυπουργός Εξωτερικών Άρθουρ Ντοντς Πάρκερ δήλωσε ότι η Αγγλία δεν πιστεύει ότι η Ελλάδα δικαιούται να εκφέρει απόψεις για το καθεστώς της Κύπρου.

Ο Ντοντς Πάρκερ που έκλειε για άλλη μια φορά την πόρτα σε διμερείς συνομιλίες με την Ελλάδα είχε ρωτηθεί από το Μαλλάλιε να πληροφορήσει τη Βουλή τι σκεφτόταν να κάμει η αγγλική Κυβέρνηση έπειτα από την επίσημη ανακοίνωση από μέρους του Παπάγου ότι θα προσέφευγε στον ΟΗΕ.

Είπε ο Ντοντς Πάρκερ:

"Σύμφωνα με το άρθρο 2 (υποπαράγραφος 7) του Καταστατικού τους Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη δεν έχουν εξουσία να συζητήσουν ζήτημα που υπάγεται εξ ολοκλήρου στην εσωτερική δικαιοδοσία Κυβέρνησης-μέλους. Η Βρετανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τέτοιο θέμα αποτελεί και το καθεστώς της Κύπρου.

ΜΑΛΛΑΛΙΕ: Δεν συμφωνείτε ότι θα ήταν επιθυμητό να διευθετηθεί το ζήτημα μεταξύ φίλων

προτού αφεθεί τούτο να αχθεί ενώπιον διεθνούς σώματος; Δεν συμφωνείτε επιπλέον ότι θα ήταν δύσκολο να εξευρεθεί πιστότερος φίλος της χώρας αυτής από την Ελλάδα; Κατά ποίον τρόπον θα ήταν επωφελές για τη χώρα αυτή το να διατηρήσει την κυριαρχία της στην Κύπρο ή πλειονότης του πληθυσμού της οποίας δεν την επιθυμεί; Η Ελλάδα δήλωσε ότι θα μας παράσχει όλες τις λογικές στρατιωτικές και άλλες διευκολύνσεις στη νήσο, εάν αναλάβει τέτοιαν.

ΝΤΟΝΤΣ ΠΑΡΚΕΡ: Δεν συμφωνώ σε ότι λέγετε εκτός για τη σταθερότητα των Ελλήνων ως φίλων, ιδιαίτερα κατά τον τελευταίον πόλεμο. Δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι οποιαδήποτε κυβέρνηση, όσο φιλική και αν είναι, μπορεί αναναλάβει το δικαίωμα να εκφέρει τις απψεις της για το καθεστώς μιας των Κτήσεων της Α. Μεγαλειότητας".

Οι εργατικοί βουλευτές όμως πίεζαν την αγγλική Κυβέρνηση γύρω από το Κυπριακό και στις 20 Ιουνίου 1954 ο επίσης εργατικός Τζων Ντάγκντεϊλ ζήτησε από τον υπουργό Αποικιών να εφαρμοσθεί και στην Κύπρο το τρίτο άρθρο της τελευταίας διακήρυξης του αμεριανού Προέδρου Αϊζενχάουερ και του βρετανού Πρωθυπουργού Γουίνστον Τσέρτσιλ το οποίο υποστήριζε την αρχή της αυτοκυβέρνησης.

Ο υπουργός σε γραπτή απάντηση του είπε με λίγα λόγια ότι ήταν άλλο πράγμα η διακήρυξη και άλλο η πραγματικότητα:

"Το άρθρο 3 του Χάρτη του Πότομακ αντικατοπτρίζει ό,τι για πολλά χρόνια υπήρξε η πολιτική των βρετανικών Κυβερνήσεων όλων των Κομμμάτων, όσον αφορά την πολιτική πρόοδο όλων των αποικιακών περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου".

Η αντιπολίτευση, όμως, υποκινούμενη και από τους Κυπρίους που είχαν στείλει τον Ζήνωνα Ρωσσίδη για επαφές στο Λονδίνο κυρίως με βουλευτές της μερίδας αυτής, επανήλθε την επομένη με μια νέα ερώτηση του Μαλλάλιε και πάλι στη Βουλή των Κοινοτήτων, που ξαναρώτησε τον υπουργό Εξωτερικών, αν είχε λάβει υπόψη του τον αντίκτυπο που θα είχε

στην ασφάλεια της ανατολικής Μεσογείου η άρνηση της βρετανικής Κυβέρνησης να συζητήσει το μέλλον της Κύπρου με τους αξιωματούχους της Ελλάδας και αν σκεφτόταν να αναθεωρήσει την απόφαση της.

Εκ μέρους του υπουργού απάντησε ο υφυπουργός Εξωτερικών Νάτιγκ:

"Η ασφάλεια της ανατολικής Μεσογείου είναι φυσικά ένας παό τους παράγοντες, τους οποίους η Κυβέρνηση έλαβε υπ' όψη κατά την εξέταση του θέματος αυτού. Οσον αφορά το δεύτερο μέρος της ερώτησης τίποτε δεν έχω να προσθέσω στην απάντηση, που δόθηκε στον ερωτούντα στις **19** Ιουλίου.

ΛΑΛΛΑΛΙΕ: Δεν είναι γεγονός ότι το βρετανικό γόητρο στην Ελλάδα καταπίπτει γρήγορα (διαμαρτυρίες πολλών βουλευτών που φωνάζουν "όχι, όχι") λόγω της άρνησης της Κυβέρνησης να διαπραγματευθεί το ζήτημα της Κύπρου; Δεν θυμάται ο υφυπουργός των Εξωτερικών όσα ο Γλάδστων είπε το **1897**; Εάν δεν θυμάται μπορώ να τον υπενθυμίσω. Ο Γλάδστων είπε ότι ήλπιζε ότι η Κύπρος θα καθίστατο προσεχέστατα ελληνική νήσος.

ΝΑΤΤΙΓΚ: Τώρα ζούμε στο **1954** και όχι το **1997**. Οσον αφορά δε τους ισχυρισμούς του επερωτώντος ότι το βρετανικό γόητρο στην Ελλάδα καταπίπτει αυτοί είναι απολύτως αναληθείς.

ΣΕΡ ΧΕΡΜΠΕΡΤ (Συντηρητικός): Ήταν ποτέ η Κύπρος τμήμα της Ελλάδας;

Στον Σερ Χέρμπερτ άλλοι βουλευτές έδωσαν ιδιωτική απάντηση ότι δεν ήταν δυνατό. Πολλοί βουλευτές (ιδιωτικά) δεν ήτο δυνατόν να αποτέλεσεν η Κύπρος τμήμα της Ελλάδας.

ΓΟΥΑΙΤ: Η Κυβέρνηση οφείλει να λάβει υπόψη ότι εφ' όσον ανασκοπείται επέκταση της βάσης στην Κύπρο μετά την αποχώρηση των βρετανικών στρατευμάτων από το Σουέζ ενδείκνυται να εξασφαλισθεί προκαταβολικά ότι δεν πρόκειται να δημιουργηθούν στην Κύπρο οι ίδιοι όροι διαβίωσης οι οποίοι έθεσαν τέρμα στη διατήρηση της βάσης στην Αίγυπτο, δεν είναι ορθό αντί να αποφεύγεται το ζήτημα κατά τον

κενολόγο κάπως το μέλλον της Κύπρου;

NATTIGK: Ο ερωτήσας παρανόησε πλήρως το θέμα. Η Κύπρος είναι βρετανικό έδαφος.

ΣΙΓΚΟΥΕΛ (Πρώην υπουργός): Το υπουργικό φθέγμα κατά το οποίο το τρέχον έτος είναι **1954** αποτελεί τη μόνη άμεση και ακριβή απάντηση της Κυβέρνησης σήμερα;

NATTIGK: Οχι.

Μια τρίτη ερώτηση σε διάστημα μερικών ημερών τέθηκε στη Βουλή από εργατικό βουλευτή και πάλι, τον Τζων Πάρκερ αυτή τη φορά, που μίλησε σε ελληνική γλώσσα αλλά πήρε αγγλική απάντηση.

Ρώτησε ο Πάρκερ:

"Η Κυβέρνηση πρέπει να προέλει σε συνομιλίες με την Ελλάδα. Προσέθεσε δε ότι τα **4/5** από τις **500.000** κατοίκους της νήσου μιλούν την Ελληνική, ανήκουν στη ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία και θεωρούν τους εαυτούς τους Έλληνες. Αυτά είναι πολύ ισχυρά γεγονότα, τα οποία βρίσκονται στη βάση του αυξανόμενου στη νήσο εθνικιστικού αισθήματος και επιθυμίας προς ένωση με τη μητέρα πατρίδα.

Το κυριότερο επιχείρημα εναντίον της ένωσης υπήρξε ότι η Κύπρος δεν ανήκε κατά τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και επομένως δεν μπορούσε να θεωρηθεί ελληνική. Αυτό είναι εντελώς άσχετο. Αγνοείται δε το γεγονός ότι η Ελλάδα υπήρξε τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, αναγνωρίστηκε δε ως ανεξάρτητη χώρα κατά το **1832**.

Η Κύπρος υπήρξε ελληνική από αρχαιοτάτων χρόνων, πρόσφατα δε ιστορική έρευνα κατέδειξε ότι οι Έλληνες εγκαστάθηκαν στην Κύπρο το **1400 π.χ**".

Στην ερώτηση απάντησε ο υφυπουργός Ντοτς Πάρκερ που ανακοίνωσε ότι η Βρετανική Κυβέρνηση θεωρούσε το Κυπριακό ως εσωτερικό ζήτημα της Βρετανίας το οποίο δεν εμπίπτει στη δικαιοδοσία των Ηνωμένων Εθνών.

Πρόσθεσε κατά το Ρόϊτερ ότι η ένωση της βρετανικής Κύπρου με την Ελλάδα θα ανακουφίσει μόνο τους κομμουνιστές.

Ο Ντοτς Πάρκερ ανακοίνωσε τέλος ότι η Κυβέρνηση του μελέτησε επείγοντως το Κυπριακό ζήτημα και ότι τα συμπεράσματά που θα ανακοινώνονταν θα ήταν προς το καλό της Κύπρου και όλων των κατοίκων της.

Ο Παπάγος όμως δεν έμεινε σιωπηλός στις επανειλημμένες δηλώσεις. Δέχθηκε στο γραφείο του τον Ν. Κλ. Λανίτη της Εθναρχίας και δεν έκαμε καμιά προσπάθεια να διαψεύσει όσα δήλωσε μετά τη συνάντησή του ο Λανίτης ότι του είχε πει ο πρωθυπουργός. Αντίθετα επέτρεψε στο Λανίτη να τα αποκαλύψει.

Είπε ο Λανίτης στους δημοσιογράφους για τη συνάντησή του με τον Έλληνα πρωθυπουργό:

"Αφού ευχρίστησα τον κ. Πρωθυπουργόν διά την προθυμίαν του να με δεχθή αμέσως του πρόσφερα το περί Κύπρου πληροφοριακόν βιβλίον μου και του είπα: Ελπίζω στρατηγέ μου ότι θα σας φανή χρήσιμον, εφ' οσον μάλιστα θα ηγηθήτε της ελληνικής αντιπροσωπείας εις τα Ηνωμένα Έθνη.

Ο κ. Παπάγος απάντησε:

Δεν είμαι ακόμη βέβαιος αν θα υπάγω. Στρατηγέ μου, του είπα, ο παλμός ολοκλήρου του Έθνους διά την Κύπρον είναι δυνατός. Και το Έθνος όλον και η Κύπρος θα ήθελαν την προσωπικήν σας παρουσίαν. Όλοι θα ενθυμηθούν ότι η παρουσία σας αντιπροσωπεύει το Αλβανικόν έπος και τον Γράμμον.

Εάν νομίσω ότι αφήντησε Στρατάχης, ότι η παρουσία μου είναι αναγκαία, θα το κάμω. Κάθε Έλλην οφείλει κατά την στιγμήν αυτήν να κάμει το καθήκον του διά την Κύπρον. Αλλά ακόμη δεν απεφάσισα.

Ο Παπάγος εξαλούθησε:

Εις την Κύπρον φαίνεται ότι παρεξηγήτην, δεν είπα εγώ ότι η Ελλάς θα εδέχετο Σύνταγμα διά 3-4 χρόνια. Τρία - τέσσερα χρόνια ποτέ δεν είπα. Εκαμα το παν διά να επιτύχω μίαν φιλικήν συνάντησιν με την Αγγλίαν, και είπα ότι δεν απέκλεια αναβολήν του δημοψηφίσματος δι' ένα έως δύο έτη, ως ένα προπαρασκευαστικόν στάδιον του δημοψηφίσματος.

Αλλά βλέπετε η Αγγλία απορρίπτει τα πάντα δεν θέλει να μας ακούσει. Εάν οι Αγγλοι νομίζουν ότι δια του τρόπου αυτού θα μας κάμψουν, πλανώνται. Ημείς θα κάμωμεν το καθήκον μας, ζητούντες, εν πνεύματι φιλικώ, την υπό διεθνών Νόμων κατοχυρωθείσαν δικαιοσύνην των λαών, την **22αν** Αυγούστου η ελληνική προς αυτοδιάθεσιν της Κύπρου προσφυγή θα κατατεθή ανυπερθέτως και ανεκκλήτως εις την γραμματείαν των Ηνωμένων Εθνών.

Στρατηγέ μου, του είπα, εννοείτε πόσον βαθύτατα με συγκινούν όσα ακούω. Και θα συγκινήσουν βαθύτατα ολόκληρον τον κυπριακόν λαόν, εάν λάβη γνώσιν των δηλώσεων σας αυτών. Μου επιτρέπετε να κάμω δημοσίαν χρήσιν αυτών των δηλώσεων σας;

Βεβαίως μου απήντησε τας σκέψεις αυτάς διατυπώνω προς κάθε κατεύθυνσιν".

Ο Λανίτης επισκέφθηκε επίσης και το γραφείο τύπου της ελληνικής Κυβέρνησης και διαπίστωσε ότι γινόταν μεγάλη προεργασία, όπως δήλωσε δε χαρακτηριστικά "είναι όλοι τους στο πόδι" εν όψει της κατάθεσης της προσφυγής.

Οι υποσχέσεις του Στρατάρχη Παπάγου έγιναν πραγματικότητα στις **27** Ιουλίου **1954** όταν παίζοντας το τελευταίο του χαρτί και για να εκβιάσει για άλλη μια φορά την Αγγλία να δεχθεί συνομιλίες, έστω και την τελευταία στιγμή, διέταξε τον μόνιμο αντιπρόσωπο της Ελλάδας στον ΟΗΕ Εανθόπουλο Παλαμά να ενημερώσει το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ ότι η Ελλάδα θα κατέθετε προσφυγή για την Κύπρο στην επόμενη Γενική Συνέλευση.

Ο Παλαμάς ανέφερε στον Χάμμασκελντ ότι η προσφυγή θα κατετίθετο οριστικά στις **22** Αυγούστου.